

Forfatter: Topsøe, Vilhelm

Titel: Udrag fra ANDRÆ

Citation: Topsøe, Vilhelm: "Udvalgte Skrifter", i Topsøe, Vilhelm: *Udvalgte Skrifter*, udg. af VILH. ANDERSEN ; HELGE TOPSØE-JENSEN , 1923, s. 349. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-topsoe01-shoot-idm140237635798688/facsimile.pdf> (tilgået 14. juni 2021)

Anvendt udgave: Udvalgte Skrifter

virkelig fremragende i sit Fag, er der ingen Tvivl om, og det er intet Under, at den Dannelsesform, han i en saa fremtrædende Grad repræsenterer, præger hans hele Væsen. Men en Mathematiker drager Grænsen mellem et rigtigt og et urigtigt Resultat med absolut Skarphed; Sandt og Falsk staar for ham Kridhvidt og Kulsort.

Men Andræ er en Mathematiker, foret med en Militær; han har Ret, det er Nummer Et, Nummer to: han vil lystres.

Intet Under, at han baade paa det Parlamentariskes og det Administratives Omraade faldt Folk noget for umedgørlig. Saa lidt som muligt er han anlagt til at transigere og akkordere, og det beder han sig fritagen for. Kan han faa det, som han vil, er det godt og bedst for Alverden, kan han ikke faa det, tager han sin Hat og gaar med et høfligt, men meget koldt Buk, der ikke opfordrer til at trække ham i Skjøderna.

Andræ blev i Ministeriet til 1858. Hans Udtræden betyder imidlertid noget Andet end en simpel Skilsmisse fra Magten, den indeholder i sig et Spørgsmaal af den allerstørste Vægt og Betydning, det nemlig: Havde det været muligt at bevare den da istandbragte Fællesforfatning for det danske Monarki?

Bevarelsen af Fællesforfatningen — hvilken Række af store Muligheder aabnes der ikke Udsigt til ved denne tilsyneladende saa klangløse statsretlige Formel? Den synes næsten at kunne have været den tørre Kvist, der aabnede Bjergets Side og lod Øjet skue mægtige Haller, fyldte med Skatte nok til syv Kongerigers Løsning. Fællesforfatningen bevaret, det betyder jo nemlig ikke blot en anden Danmarks Historie, det indeholder ogsaa Spørgsmaalet om, i hvilke Begivenheder den Verdensudvikling vilde have været at omsætte, som nu har ført fra Dannevirke over Sadowa til Sedan.

Det forekommer os, at fra hine Aar kan kun en politisk Drøm vise en lignende fantastisk gigantisk Indholdsrighed som hin saa formalistisk klingende Frase: det sidste franske Kejserdømmes Planer om et ved fransk-østerrigsk-engelsk Samvirken gjenoprettet Polen — en Luftspejling, glimrende som faa i den moderne Historie, og som for den politiske Romantiker, der træt vender sig bort fra den stenede Virke-

lighed, maatte vise Europa som en over dennes Ørk svævende Tryllehave, beskinnet af Retfærdighedens Sol. Men hint Fata Morgana svandt for engelsk Slud og Taage, vort tilsyneladende mindre tillokkende og betagende Drømmebilled havde ikke nogen bedre Skæbne. Men kunde det være anderledes? Har overhovedet en brugelig dansk Fællesforfatning været mulig?

Som Udviklingen er gaaet, har den i den Henseende efterladt to forskjellige Spørgsmaal. Havde Fællesforfatningen kunnet lade sig bringe istand paa en mere holdbar Vis? Havde den, der kom istand, kunnet bevares? Vi tro ikke nogen af Delene.

Det kunde paa sin Vis have noget saare Tillokkende, om man vil, tragisk Lokkende for Fantasien at forestille sig, at det havde været lagt i en dansk Statsmands Haand at lede Historien i det nittende Aarhundredes anden Halvdel i en anden Banc; en Skikkelse med saadanne Muligheder vilde staa for Betragteren med Konturer, der fortonede sig i mystiske Dimensioner. Det maatte være *Bluhne* eller *Andræ*, der da var bleven Tale om; men vi kunne ikke faa nogen af disse Mænds Billede under denne Synsvinkel.

Det første Spørgsmaal af de ovennævnte to forhindrede vel Ministerskiftet i 1854 at faa besvaret af Virkeligheden, thi det havde jo været den Politiker, der ledede Forhandlingerne med Preussen og Østerrig i 1851—52 og traf »Aftalerner«, som havde havt at forsøge sig. Men vi tvivle ikke om, at han der havde været lige saa afmægtig, som den *Bluhne*, der i 1864 kaldtes for at slutte Freden, viste sig at være til at skaffe andre Fredsbetingelser, end hvilkensohelst Nationalliberal havde kunnet opnaa. Ved det andet Spørgsmaal, som nærmest interesserer her, er det *Andræ*, der ligger som den gaadegjemmende Sfinx. Havde han kunnet bevare Fællesforfatningen? Han har Sandsynligheden imod sig.

Stillingen i 1858 var den: Den 11te Februar 1858 besluttede Forbundsforsamlingen at meddele Danmark, at den ikke anerkjendte hverken den holstenske Forfatning eller Fællesforfatningen, forsaavidt den skulde finde Anvendelse paa Holsten og Lauenborg, for at bestaa i forfatningsmæssig